

Wat deed Jezus op Golgotha voor ons?

Verschil tussen dit artikel en het boek 'Jezus in ons'.

Het boek gaat na wat de Bijbel van begin tot eind leert over onze verzoening met God. Dit artikel bevat de lijn die ik volgde toen ik op zoek ging naar een echt antwoord op vraag die in de titel hierboven staat.

Gang van deze studie.

Na de vraagstelling (1,2) beschreef ik de gangbare, traditionele leer over Golgotha (3). Toen stelde ik eerlijke en indringende vragen bij deze leer, die vroeger ook al gesteld zijn. Theologische boeken stellen teleur als je leest welke antwoorden ze daarop geven (4-7). Vervolgens zocht ik naar helderheid over wat verzoening nu eigenlijk is en wijs op (veelgemaakte) denkfouten (8).

Daarna ging ik op zoek naar een bevredigender (en meer positieve) verklaring voor het werk van Jezus op Golgotha. Daarbij gaf ik ook de offers in het OT aandacht (9-14). Na een tussenstand (15) onderzoek ik wat de Bijbel zegt over verzoening en Golgotha - (16,17 geven een korte weergave van wat breed beschreven staat in 'Jezus in ons'). Aan de belijdenisgeschriften (18) geef ik uitgebreid aandacht in de al genoemde studies. Tenslotte trek ik conclusies (19) en geef ik een paar overwegingen daarbij (20).

Een verzoek aan jou, beste lezer: Mocht je bij een onderdeel een vraag hebben, wil je die mij doen weten? Ik zal ze graag overwegen en reageren, want van vragen ben ik al heel vaak wijzer geworden. Ik stel het op prijs als je (eventueel corrigerend) mee wilt denken over dit onderwerp dat zo centraal en fundamenteel is in het christelijk geloof.

Wat deed Jezus op Golgotha voor ons?

1. Uitgangspunt en vraagstelling van deze studie.

- 1.1. De Bijbel leert duidelijk, dat het lijden en sterven van Jezus noodzakelijk is voor onze redding of verzoening met God. Dit centrale gegeven wil mijn studie zeker niet ontkennen!
- 1.2. De vraag is: **Waarom was voor onze verzoening met God het lijden en sterven van onze Heer Jezus Christus aan het kruis noodzakelijk? Is dat helder te maken?**
- 1.3. Op deze vraag werden en worden meerdere antwoorden gegeven. Maar vaak geeft men aan Bijbelse woorden als *redding*, *verlossing*, *verzoening*, *losprijs*, enz, dan een aangepaste, eigen inkleuring. Maar mag een bepaalde leer in je hoofd bepalen hoe je de Bijbel moet lezen (inkleuren)? Dan zou de uitleg (exegese) van de Schrift niet bepalend zijn, maar de inleg (eisegese). Dit lijkt me fundamenteel onjuist en met name bij zo'n centraal gegeven als verzoening lijkt me dit funest en zal het grote gevolgen hebben. Gods boodschap in de Bijbel moet ons denken bepalen (kleuren) en niet andersom!

2. 'De leer van verzoening door voldoening' (verder afgekort geschreven als 'vdv').

- 2.1. 'Verzoening' is in de christelijke geloofsleer een centraal geloofsstuk. **'Verzoening door voldoening'** is de gangbare uitdrukking waarmee de traditionele Reformatorische leer aangeduid wordt. Deze leer was en is in veel Gereformeerde Kerken/Gemeenten de officiële kerkleer maar ook gangbaar onder Evangelischen en Baptisten. Aan deze 'gangbare' leer geef ik vooral aandacht.

- 2.2. Deze leer stelt, dat Jezus Christus door zijn leven - maar vooral door zijn lijden en dood - alles voor ons deed (volbracht) wat nodig is om onze relatie met God in orde te maken (om ons met God te verzoenen).
- 2.3. De vraag van 1.2. is nu: **Wat deed / voldeed Jezus voor ons op Golgotha? Of: Wat heeft Hij volbracht met zijn lijden en sterven? Hoe 'bewerkt' Golgotha onze redding?**

3. De uitleg van Golgotha in de leer van vdv.

- 3.1. Vdv wordt gangbaar uitgelegd als volgt: Jezus was Gods Zoon en werd mens. Hij droeg vrijwillig onze schuld en straf. Hij leed en stierf op Golgotha plaatsvervangend voor ons onder Gods toorn. Zo betaalde Hij de boete of straf die wij door onze zonden verdienen. Die eeuwige boete of (dood)straf is te groot voor ons – die kunnen wij zelf niet betalen. Jezus vervulde tegelijk trouw de wet. Ook die gehoorzaamheid wordt ons toegerekend. Zo betaalde Hij de losprijs en zijn wij door Hem bevrijd van schuld en 'rechtvaardig voor God'.
- 3.2. Men onderscheidt tussen de passieve en de actieve gehoorzaamheid. Jezus droeg passief de straf voor ons (onze negatieve schuld; boete) en was tegelijk actief gehoorzaam en vol liefde naar God en medemensen (onze positieve schuld; plicht). Beide schulden betaalde Jezus plaatsvervangend voor ons. God rekent dat alles ons toe als we dit geloven. Zo maakte Jezus verzoening mogelijk: God kan onze zonden vergeven en ons aannemen tot zijn kinderen.
- 3.3. Bij deze uitleg wordt de vergeving van onze zonden (dankzij plaatsvervangende betaling door Jezus) DE KERN VAN HET EVANGELIE en 'DE GROND VAN ONS HEIL'. De verandering van ons leven (de heiliging) is bij deze leer een vervolg daarop; feitelijk secundair en niet beslissend of bepalend voor onze eeuwige redding.
- 3.4. Centraal in de geloofsleer is nu de 'rechtvaardiging door het geloof *alleen*', want alles wat Jezus volbracht wordt *bij geloof alleen* op onze naam of rekening gezet. Hierdoor kan God ons zien als rechtvaardigen, *alsof* wij alles volmaakt volbracht hadden (HC, Zondag 23). Als God naar ons kijkt 'ziet' Hij Jezus (letterlijk: de Middelaar), zo zegt men wel.
- 3.5. Voor velen is dit het vaste fundament van hun redding (zekerheid). Vaak klinken dan ook woorden als: *'Je hoeft het alleen maar te geloven; je hoeft er niets voor te doen; onze redding is niet afhankelijk van ons gedrag; het hangt niet van ons af; we zijn gered door geloof alleen'*. En 'een waar geloof' is dan: de Bijbel voor waar en betrouwbaar houden en vertrouwen dat Jezus alles voor jouw redding heeft betaald (HC, Zondag 7 en 23).

4. Indringende vragen bij deze algemeen gangbare uitleg (en kernvraag).

- 4.1. De gangbare uitleg van Golgotha riep altijd en roept nog steeds indringende, kritische en eerlijke vragen op, zoals:
- Kan onze hemelse Vader ons slechts vergeven als er voor onze zonden 'betaald' wordt? Waarom zou God bij bekering niet 'gewoon' van straf- of schuldbetaling afzien?
 - Wil God bloed zien vloeien? Als genoegdoening voor zijn gekwetste eer? Deze leer suggereert dat er bij God een behoefte is aan zoiets als eerwraak.
 - Er wordt wel gezegd, dat 'zonden vergeven *om niet*' en 'straf kwijtschelden' hetzelfde zou zijn als 'zonden door de vingers zien' en 'zonden bagatelliseren'. Maar is dat (na berouw en bekering) werkelijk hetzelfde? Is dit niet een denkfout?
 - Is 'vergeving' op grond van 'betaling' feitelijk nog wel 'vergeving'. Wordt schuld dan nog wel genadig kwijtgescholden?
 - Wat is de winst voor God als Golgotha plaatsvervangend straflijden betekent?
 - Wat is de winst voor ons van vdv boven 'vergeving ontvangen *om niet*'?
 - Vraagt God ons onze schuldenaren te vergeven *om niet*, terwijl Hij dat zelf niet doet?
 - Kan God niet doen wat zelfs heidenen wel kunnen doen (vergeven om niet)?

- Enz.
- 4.2. Deze eerlijke vragen aan de vdv schreeuwen al eeuwen om een eerlijk antwoord. Ze gaan met name over de noodzaak van de betaling van de negatieve schuld (boete, straf; zie 3.2). Christelijke theologen en apologeten die de vdv verdedigen erkennen expliciet of impliciet, dat ze geen echte antwoorden op deze kritiek hebben. Zij geloven serieus dat de Bijbel de vdv leert, maar kunnen die leer inhoudelijk niet helder maken voor het verstand. De vragen zijn nooit bevredigend beantwoord (cf. 8.4 en 8.5).
- 4.3. Vaak wordt door verdedigers van de vdv benadrukt, dat God zèlf - via zijn Zoon - onze schuld betaalde: 'betaling via Jezus is Gods oplossing'. Maar dit helpt niet echt verder! De vraag wordt hierdoor zelfs nog indringender: waarom wilde God zichzelf deze pijn aan doen? Kan Hij niet vergeven zonder Zichzelf (in zijn Zoon) zo zwaar te laten lijden? Ook de vraag 'wie wordt hier werkelijk beter van?' blijft. (NB: deze vragen bestrijden niet DAT Jezus zwaar moest lijden, maar bekritisieren alleen de traditionele uitleg van dat lijden!).
- 4.4. Bovengenoemde vragen zijn belangrijk, want ze raken ons beeld van Gods karakter. Is onze hemelse Vader diep van binnen hard, eisend, wreed? Eist Hij persé straf? Is Hij wel zo liefdevol en vergevingsgezind als gezegd wordt? Dit soort onbewuste gedachten kan het vertrouwen op God (ons geloof) en het enthousiast zijn over Hem belemmeren!
- 4.5. De onbewezen basisovertuiging (het axioma) waar de vdv op berust is, dat Gods gerechtigheid eist dat er betaald moet worden. Zie de Heid. Catechismus (Zd 4,5,6) en de Nederlandse Geloofsbelijdenis (art 20-24) en de Dordtse Leerregels (II,1-6). Vrijwel alle kritiek is gericht op dit axioma. De kernvraag van deze studie draait in feite ook om de vraag of dit (vaak als vanzelfsprekend geaccepteerde) axioma juist en door de Bijbel geleerd wordt. Is God werkelijk zo?

5. Zou onze verlossing door God voor ons werkelijk onbegrijpelijk zijn?

- 5.1. De gangbare uitleg van het gebeuren op Golgotha (vdv) is onbevredigend (4.2), geeft impliciet een negatief beeld van God (4.4) en berust op een onbewezen axioma (4.5). Deze uitleg heeft tot gevolg dat het hart van Gods evangelie onbegrijpelijk is en eerlijke vragen en kritiek blijft oproepen.
- 5.2. Het vorige punt (5.1) dringt ons naar de eerlijke vraag: is de vdv-verklaring van Golgotha wel juist? Is die leer wel Bijbels? Of heeft Satan, zoals vaker, ons allen wellicht misleid? Deze vragen zijn schokkend, maar dat is geen reden ze weg te duwen.
- 5.3. God heeft ons gemaakt naar zijn beeld en gelijkenis. We weten wat woorden als 'vergeven', 'verzoenen' en 'rechtvaardig verklaren' betekenen in onze menselijke relaties. Is het dan niet vreemd als deze woorden een andere betekenis krijgen als het over Gods werk van vergeven, verzoenen en rechtvaardigen gaat? Dan zou plaatsvervangende betaling bepalend zijn? Maar zou zo de normale betekenis van zulke woorden in de theologie wezenlijk veranderen? Dit lijkt op onhelder woordgebruik en een oorzaak van verwarring, onbegrip en vervreemding!
- 5.4. Doordat de christelijke leer ten aanzien van de verlossing irrationeel is en iets wreeds over God lijkt te veronderstellen, ervaren velen ook de opdracht tot evangeliseren als 'zwaar' en wordt bekering tot die God bemoeilijkt.
- 5.5. De Bijbel leert ons zeker dat Gods liefde oneindig groot is. Zijn goedheid en genade zijn vaak verrassend en anders dan mensen dachten. Maar dit betekent niet dat Gods liefde onbegrijpelijk is in de zin van rationeel niet te volgen. Het is waar dat Gods plannen en daden niet door ons bedacht zijn en ons verstand weleens te boven gaan. Maar dit betekent niet dat Gods plannen voor ons (nadat Hij ze ons bekend gemaakt heeft) 'irrationeel vreemd' zijn. Als mensen het onbegrijpelijke van de vdv verdedigen en acceptabel willen maken

door te zeggen dat het nu eenmaal over God gaat en over Gods werk en dat het daarom boven ons verstand en onbegrijpelijk is – dan wordt er een denkfout gemaakt. Iets wat groter of anders is dan wij konden verzinnen is daardoor niet irrationeel te noemen.

6. Niet altijd de verklaring geweest.

- 6.1. Pas in de 16e eeuw is de leer gangbaar geworden, dat God eiste dat onze schulden betaald moesten worden en dat Jezus dat voor ons deed (vdv).
- 6.2. Vóór die tijd leefde vooral de gedachte, dat Jezus op Golgotha alle (vijandige) machten en krachten voor ons overwon (Kolossenzen 2:15). Ook werd geleerd, dat Jezus de losprijs voor ons betaalde aan Satan. Of dat God Satan door een list misleid en zo ‘gepakt’ heeft. Iets van de vdv werd soms wel verkondigd, maar zeker niet als DE verklaring van Golgotha.
- 6.3. De vdv is door de middeleeuwse Anselmus van Canterbury voor het eerst beredeneerd in de 12e eeuw. De Reformatoren hebben veel van zijn redenering over genomen en verkondigd. Daarna is het als leer vastgelegd in alle Gereformeerde belijdenissen en liturgische formulieren. Zo is de vdv gangbaar en traditioneel geworden.
- 6.4. Sinds het boek ‘Christus Victor’ van Gustav Aulén (1931) worden in de theologie drie hoofdtypen van verzoeningsleer onderscheiden: 1. de klassieke leer van Christus’ overwinning van Satan en alle kwade machten – gangbaar in de apostolische tijd tot aan de Reformatie. 2. De traditionele leer van vdv (van Anselmus) – sinds de Reformatie in het Westen het meest gangbaar geworden. 3. De subjectieve leer (van Abelardus), dat [de overdenking van] het lijden van Jezus ons tot schaamte, inkeer en verandering brengt – sinds de Reformatie gezien als een alternatief voor de vdv (o.a. H. Wiersinga).

7. Kan God vergeven zonder dat de schuld betaald wordt?

- 7.1. Centraal is de vraag: is voor vergeving en verzoening betaling nodig? Het Oude Testament lijkt hierop eenvoudig ‘nee’ te antwoorden (bv Psalm 32, 51, Ezechiël 18 en 33). Als zondaren zich werkelijk bekeren tot God, wil Hij vaak gewoon niet meer aan zonden denken, scheldt schulden kwijt (vergeeft graag) en wil genadig weer zegenen (zie ‘Jezus in ons’).
- 7.2. Er lijkt maar één voorwaarde voor Gods vergeving te zijn in het OT: bekering en berouw. Andersom weigert Hij vergeving als mensen niet met en voor Hem willen leven. Dan is Hij een tegenstander, zelfs een verterend vuur. Zo ook in het NT (zie ‘Jezus in ons’).

8. Hoe werkt verzoening precies? Er is veel onhelderheid hierover.

- 8.1. Verzoening van een verstoorde *persoonlijke* relatie (zoals een vriendschap, gezin, huwelijk) vindt nooit plaats door betaling van een schuld of door het dragen van een straf of door een schadevergoeding. Dat zijn zakelijke transacties. Die kunnen meespelen, maar ze betreffen de buitenkant. Verzoening van personen is een zaak van innerlijke houdingen tegenover elkaar. Het gaat dan om het herstel van onderlinge trouw, vertrouwen, liefde. Gods verbond met ons is geen zakelijk contract maar een persoonlijke relatie.
- 8.2. Verzoening ontstaat als men zich (weer) positief tegenover elkaar opstelt. Die houding naar elkaar aannemen en uitspreken is de fundamentele voorwaarde voor verzoening. ‘Hoe het verder moet met schulden of straffen?’ is nooit primair of basaal bij echte verzoening.
- 8.3. Het alleen wegdoen van schuld en straf bewerkt geen innerlijke verzoening met God. Op dit punt hebben critici zoals Socinus, H. Wiersinga, C.J. den Heyer helemaal gelijk. Daarmee zeggen we niet dat hun alternatieve verklaringen van Golgotha juist zijn!
- 8.4. Verdedigers van de gangbare vdv stellen vaak als vanzelfsprekend, dat Gods eer en recht (altijd) schade lijden als Hij de schuld ‘zomaar om niet’ zou kwijtschelden (cf. Zondag 5 antw 12). Voor de vraag of berouw en bekering hierop van invloed zijn, is geen aandacht.

Hierdoor is deze 'vanzelfsprekende stelling' een ongenueanceerde, onbewezen en onjuiste vooronderstelling. Werkelijke bekering betekent immers dat de mens zijn zonden en schuld belijdt en Gods eer en recht (weer) erkent. Vergeving 'om niet' verandert daar niets aan.

- 8.5. Redeneringen, waarmee men 'bewijst' dat voor verzoening echt betaling van schuld/straf noodzakelijk is, zijn vaag of onlogisch. Vijf redeneerfouten komen veel voor:
- A. **Men stelt vaak: 'vergeven om niet' en 'straf kwijtschelden' is hetzelfde als 'zonden door de vingers zien, niet zo erg vinden of bagatelliseren'. Dit is onjuist!** Wie vergeeft ontkent of bagatelliseert het aangedane kwaad niet, maar besluit dat kwaad geen verwijtende en verwijderende rol te laten spelen in de relatie met die ander. Zonden betitelen als 'niet zo erg', verkleint het aangedane kwaad tot iets wat eigenlijk niet vergeven hoeft te worden. Echt vergeven bagatelliseert het aangedane kwaad dus nooit, maar erkent juist de pijn ervan. Bij bekering erkent ook degene die gezondigd heeft zijn zonden en vraagt vergeving. Een bekeerling die eigen zonden bagatelliseert maakt zijn bekering tot een schijnvertoning.
 - B. **Men stelt vaak: Gods gerechtigheid en heiligheid eisen dat zonden/zondaren altijd gestraft moeten worden. Dit is niet waar.** God handhaaft straffen alleen, als zondaren aan hun zonden blijven vasthouden. Als zij zich met berouw bekeren, wordt de situatie anders en vergeeft Hij graag. Het anselmiaanse dilemma 'genoegdoening óf straf' (satisfactio aut poena) is daarom een vals dilemma. Want ook bij God is een derde mogelijkheid: Hij kan en wil bij berouw en bekering schulden gewoon kwijtschelden. De Bijbel vertelt voortdurend dat Hij dit doet (zie: Jezus in ons).
 - C. **Men onderscheidt niet helder tussen de zondeschuld en de zondige aard (de zondige levenshouding). Dit is funest.** Bij zakelijke, oppervlakkige relaties is betaling van schulden vaak voldoende voor het herstel van het contact en is hoe je denkt over die ander vaak niet eens in de aandacht (bv met een energieleverancier). Bij verzoening in persoonlijke relaties is juist de verandering van gezindheid tegenover de ander (bekering) veel belangrijker dan het betalen van schulden. Bij verzoening in zulke relaties is - als het vertrouwen in elkaar weer hersteld is - vergeving/kwijtschelding van schuld vaak zelfs geen probleem. Het is onjuist te denken dat vergeven of kwijtschelden van schuld in persoonlijke relaties hetzelfde is als verzoenen. Vergeven (kwijtschelden) en verzoenen zijn twee handelingen, die we moeten onderscheiden! Als dat niet gebeurt is dat een ernstige denkfout met 'rare' gevolgen (ook in de theologie).
 - D. **God wordt vaak vergeleken met een aardse rechter, die misdadigers moet straffen en niet mag vergeven. Maar aardse rechters zijn onderworpen aan hogere (goddelijke of maatschappelijke) wetten. Daarom moeten zij overeenkomstig dat recht straffen. Maar bij God is dat anders.** God is Rechter én Wetgever. Daarom kan en mag Hij (als Wetgever) van zijn eigen wetten afwijken. Als dat geen regel was bij God, dan zou Hij toch gratie kunnen verlenen 'om niet', als Hij bekering ziet. Daarmee kwetst Hij niemand: geen hogere wetgever en geen hogere strafeiser en ook zichzelf niet.
 - E. **Bij vergelijking met een rechter vergeet men vaak, dat God zelf de gekwetste en benadeelde partij is door onze zonden tegen Hem. Ook hierdoor gaan veel vergelijkingen mank.** Een aardse rechter kan en mag misdadigers die hij moet berechten nooit hun misdaden vergeven. Daarmee zou hij onrecht doen aan de slachtoffers. Alleen slachtoffers of benadeelden kunnen en mogen (legitiem) vergeven en (genadig) hun aanklachten intrekken. Maar God zowel Rechter als Benadeelde. Hij kan dus schuld kwijtschelden als Hij dat wil en de aanklacht seponeren, zonder dat het onrechtvaardig is (cf. Mat 18:27).

(OP ZOEK NAAR EEN BETERE VERKLARING)

9. Voldoening - negatief of positief?

- 9.1. Bij vdv betaalt Jezus de schulden voor ons door onze straf te dragen en door te volbrengen wat wij verplicht zijn. Maar maakt dat ons goed of aangenaam voor God? Als jouw plichten (door een ander) voldaan zijn ben jij immers nog een zondaar en niet geschikt voor de hemel! Daarvoor moet ons hart veranderen door vervulling met de hemelse mentaliteit. Vergeving van schulden (*al of niet door betaling*) is weliswaar belangrijk maar bewerkt géén hemelse gezindheid in ons en dus geen werkelijke, relationele verzoening!
- 9.2. Volgens de Bijbel bewerken het offer en bloed van Jezus wel verzoening. Daardoor is liefde, nieuw leven, eensgezindheid met God en elkaar mogelijk. Maar hoe werkt dat bloed dan? Hoe kan Golgotha zo'n positief effect hebben, dat wij werkelijk aangenaam voor God worden? Zegt dit ook iets over de offers in het OT? (zie hierover par. 11)
- 9.3. De Bijbel zelf dringt ons over het positieve in het lijden en sterven van Jezus na te denken. Er wordt zeer positief over Golgotha gesproken. Zie bv Joh 1:14 samen met Joh 17:1 en Efeziërs 5:2. Golgotha liet de heerlijkheid van Jezus zien en was 'een geurig offer voor God'. Genoot God van Golgotha? Ja. Maar waarom dan? Wat is dit positieve dan precies?

10. Jezus deed iets zeer positiefs op Golgotha.

- 10.1. Op Golgotha liet Jezus iets zien, wat al eeuwenlang diepe indruk maakt (zelfs op niet-christenen!). Zijn heerlijkheid werd zichtbaar: zijn liefde en trouw tegenover God en mensen. Jezus bewees dat Hij 100% liefdevol en trouw bleef. Hij leeft echt geestelijk of hemels en bevestigt of bezegelt dat in al zijn beproevingen en lijden.
- 10.2. Jezus gaf (als mens) op Golgotha aan God vreugde, welbehagen (Ef 5:2; cf. Mat 3:16) en zo een aangename 'voldoening', want Hij leefde helemaal voor God! En zo, door liefde voor God en mensen, overwon Hij als mens Satan en alle vijanden of machten die mensen tot zonden willen verleiden. Hij vertrouwde God en bleef Vaders wil doen. Dat was voor Hem belangrijker dan eten, drinken en zijn leven. Zo offerde Hij zich als geurig, levend offer aan God! Dit was altijd al Gods doel met mensen: dat ze zo, met die gezindheid, leren leven in dit aardse leven om zo voorbereid te worden voor het leven in de eeuwigheid (zie de download 'Waarom ben ik hier op aarde?').
- 10.3. Omdat Jezus **als mens** zichzelf verloochende en met God één bleef in liefde en trouw tot het uiterste - DÁÁROM heeft God Hem als mens waardig gekeurd om alle macht te ontvangen (Fil 2:9; Mat 28:18). God gaf Hem daarna de Heilige Geest ter beschikking (Hand 2:33). Daarmee kan Jezus zijn hemelse gezindheid uit storten in onze harten. En zo kunnen wij net zo offerbereid worden als Hij (Fil 2:5; Gal 2:20). Jezus is werkelijk de tweede Adam – het hoofd van de nieuwe mensheid – die ons echt leert en in staat stelt voor God te leven.

11. Wat leert het OT over de offers? (aansluitend bij 9.2, 9.3. en 10.2).

Uitgebreide behandeling van deze Bijbelse gegevens in 'Jezus in ons'.

- 11.1. De eerste offers waren in Israel de brandoffers (Lev 1). Die kwamen in z'n geheel op het altaar en gaven iets positiefs! Zij waren 'een geurige gave die de HEER behaagt'. Dit positieve gold niet voor het verbranden van dieren voor schuld of zonde. Dat gebeurde dan ook niet op het altaar – alleen het binnenste vet! (Lev 4 en 5).
- 11.2. **Brandoffers waren in Israel fundamenteel en centraal. God leerde zijn volk daarmee dat volledige toewijding aangenaam is voor God en daarom ook voorwaarde voor verzoening**

(Lev 1:4). Men moest leren zichzelf helemaal aan God te geven, zoals je het dier totaal aan God offerde.

- 11.3. In het OT waren de brandoffers de hoofdooffers. De reinigings/herstel-offers waren bijkomstig (ook daarbij was de toewijding centraal: het binnenste vet wel op het altaar verbrand tot een aangename geur, Lev 4:31 – dat brengt verzoening volgens 4:27).
- 11.4. Toewijding was en is altijd - vanaf Genesis tot Openbaring - de kern van de Godsdienst ('de ware godsdienst', volgens NBV in Rom 12:1).
- 11.5. In het OT wordt Jes 53 gezien als een belangrijk bewijs voor de plaatsvervangende schuld/strafbetaling. Deze uitleg gaat echter uit van een vooringenomen manier van lezen waardoor geen recht gedaan wordt aan de context waarin Jes 53 staat.
- 11.6. Bij de uitleg van het offer van Jezus moet aandacht gegeven worden aan het positieve: het brandoffer-karakter: de toewijding (wat bij alle offers beheersend is). Jezus bewees overduidelijk zijn toewijding, in het bijzonder tijdens de 'beproeving van Golgotha'.

12. Wat is precies het positieve dat Jezus deed op Golgotha? (uitgebreid in 'Jezus in ons')

- 12.1. De Bijbel lijkt te zeggen dat God kan en wil vergeven 'om niet'. De enige absolute voorwaarde voor vergeving en toelating in de hemel is: toewijding aan God (via bekering). Jezus kwam om dát toegewijde leven voor zondige mensen te verkondigen, voor te leven en echt mogelijk te maken. Zo is Hij Jezus, 'Bevrijder van zonden' (Mat 1:21).
- 12.2. Jezus werd mens om in óns (zwakke) vlees de druk van alle verleidende machten en krachten te weerstaan en zo de slavernij van de zonde te doorbreken en te overwinnen. Hij liet zich tijdens zijn leven, ook op Golgotha, niet door angsten beheersen. Hij bleef onder alles trouw en gehoorzaam aan God en vol liefde voor mensen tot in de dood. Zo overwon en doorbrak Hij alle verleidende krachten van de Satan, de wereld, ons menselijke vlees en zelfs de macht van de dood! Kortom: **Hij overwon** alle kwade machten – en zo de vloek die door onze zonden op ons lag. Die kwade machten heersen niet meer.

13. Hoe bewerkt Jezus nu onze verzoening (eenheid, éénsgezindheid) met God?

- 13.1. Jezus is opgestaan, leeft en heeft alle macht. Wie nu in Jezus gelooft, ontvangt Jezus in zich (door zijn Geest). Hij stelt zijn kracht beschikbaar in ons, waardoor we kunnen leren leven zoals Hij, als burgers van de hemel. 'Hij in ons' is de kern van het evangelie!
- 13.2. Wie gelooft dat de gekruisigde met zijn kracht in ons is, gaat geestelijk groeien in de eenheid of eensgezindheid met God. Door zijn kracht 'doen' we geen zonden willens en wetens (1 Johannes 3:6,9; Hebreeën 10:26) en gaan we willen wat Hij wil. Met Hem in ons zijn er geen 'bovenmenselijke verzoeken' en zijn we 'in alle moeiten en verleidingen overwinnaars' (1 Korinthiërs 10:13; Romeinen 8:37).
- 13.3. Om ons met God te verzoenen verandert Jezus ons zondige hart. Dáárvóór werd Jezus één van ons, om ons daarna één met Hem te maken. Als wij ons hart zo door Jezus en zijn kracht op God willen afstemmen, vergeeft God al onze zonden gewoon en 'om niet'. Bekering was en is altijd de enige voorwaarde voor vergeving! Dit is 'verzoening door verandering' - door Jezus in ons! (NB: dit is anders dan H. Wiersinga onder deze uitdrukking leert; volgens hem ontstaat de verandering 'vanzelf' als we onder de indruk zijn van het onschuldig lijden van Jezus wat mensen Hem aandoen – als Abelardus).
- 13.4. Wie zich gelovig overgeeft aan de zorg en leiding van Koning Jezus, zal zeker volmaakt bij God komen. Jezus bewerkt dan immers in ons het nieuwe leven en zo het eeuwig behoud. Wij ervaren in dit leven al dat de gerechtigheid (liefde en gehoorzaamheid) van Jezus in ons bloed en leven realiteit wordt (1 Joh 3:9,10; 5:12; Gal 2:20; 2 Kor 5:15). We pakken de wedergeboorte gelovig aan en leven voor God!

14. Puur genade.

- 14.1. Na zijn overwinning aan het kruis vult Jezus ons leven met zijn gezindheid. Zo maakt Hij ons aangenaam voor God (Rom 12:1). Hij alleen kan dat! Dit alles is genade en een hemels geschenk!
- 14.2. Bevrijding is puur een geschenk! Ook al moeten wij, door het geloof dat de Overwinnaar in ons is, actief vertrouwen en gehoorzamen. Juist omdat Hij in ons is (100% genade) kunnen we het. Daarom is geloof zonder werken absoluut dood!
- 14.3. Door 'Jezus in ons' worden we anders: echt radicaal gericht op Hem, trouw en liefdevol voor eeuwig. Wedergeboorte - hoe pril ook - is voorwaarde voor dagelijkse vergeving, voor het binnengaan in het koninkrijk en voor de eeuwige heerlijkheid. We leven niet meer voor onszelf maar voor GóD, net als Jezus. Dit is en bepaalt het nieuwe leven.
- 14.4. Goede Vrijdag is niets zonder Pasen en Pinksteren. En Pasen en Pinksteren zijn niets zonder Goede Vrijdag. De Basis voor verzoening wordt op Goede Vrijdag gelegd door Jezus, maar de uitwerking is sinds Pinksteren via merkbare wedergeboorte: als we Jezus aannemen en Hij dan in ons komt en in ons de leiding krijgt en neemt (Johannes 1:12).

15. Tussenstand.

- 15.1. We dachten na over 'verzoening (met God) door voldoening (via plaatsvervangende schuldbetaling door Jezus op Golgotha)'. We wilden hierbij 'logisch' na denken, vanuit de overtuiging dat God ook de God is van ons verstand, ja de Schepper ervan. Zijn woorden en werken zijn daarom nooit irrationeel. Vdv stelt ons voor irrationaliteiten!
- 15.2. We ontdekten dat er voor 'het werk van Jezus op Golgotha' een betere en begrijpelijker verklaring te geven is. Deze verklaring is logischer en aannemelijker dan de vdv.
- 15.3. **Beslissend is echter wat God zelf ons in de Bijbel leert.** Christenen buigen voor wat God in de Schrift ons bekend maakt. We willen daarom nadrukkelijk nagaan of de Bijbel zelf de gangbare 'negatieve' verklaring van Golgotha leert; en tegelijk of de door ons gevonden 'positievere' verklaring van het lijden en sterven van Jezus in de Bijbel te vinden is.

16. Wat zegt de Bijbel? (uitgebreid in 'Jezus in ons')

- 16.1. Onze visie op Golgotha kleurt ons lezen van allerlei bijbelwoorden. Verschillende visies op Golgotha werken als verschillend gekleurde brillenglazen, waardoor je die ene kleur overal 'ziet' (cf. 1.3). We willen niet lezen vanuit een of andere visie. We willen onderzoeken of de Bijbel ons dwingt tot een bepaalde visie en dus tot een bepaalde kleur/uitleg van woorden. Dit vereist dat we zorgvuldig (objectief) lezen wat er werkelijk wel/niet staat. Dit is lastig, omdat we met de gangbare visie gepokt en gemazeld zijn en die bril stevig op onze neuzen staat. Toch moeten we toetsen of die bril goed is.
- 16.2. T.a.v. het OT bleek onder punt 11, dat het OT geen (dwingende) aanleiding geeft tot de gedachte, dat (plaatsvervangend) schuld delgen of straf dragen noodzakelijk is voor vergeving van zonden of voor verzoening met God. Integendeel zelfs! Dit beargumenteer ik uitgebreid in het boek 'Jezus in ons'.
- 16.3. T.a.v. het NT heb ik onder punt 17 alle NT-ische boeken nagegaan of daarin geleerd wordt, dat Jezus (plaatsvervangend) onze straf droeg en onze schuld betaalde. Daarnaast vroeg ik steeds of het NT misschien leert, dat Jezus via zijn lijden en sterven iets anders deed als basis van onze verzoening? Bij dit laatste denken we met name aan 'verzoening door overwinning en bevrijding van zondige machten en krachten'. Met die twee mogelijke verklaringen in het hoofd las ik het hele NT. Steeds vroeg ik: Welke bril past het beste?

17. Wat leert het NT over de betekenis van Golgotha? (uitgebreid in 'Jezus in ons')

Bij ieder NT-isch bijbelboek stel ik de volgende drie vragen:

- A. Leert dit bijbelboek dat Jezus als onze Verlosser onze straf droeg en zo onze schuld betaalde? Leert de Bijbel verzoening door plaatsvervangende schuld-/strafbetaling?
 - B. Leert dit bijbelboek dat Jezus als onze Verlosser alle machten en krachten, die ons tot zonden willen verleiden, overwonnen heeft en nu in ons is om ons te helpen die verleidende machten te overwinnen? Leert de Bijbel verzoening door wedergeboorte?
 - C. Welke uitleg van onze verlossing (A of B) past het meest natuurlijk in dit Bijbelboek?
- Deze drie vragen stelde ik bij het lezen van de boeken van het NT. **Het zou ook kunnen dat de Bijbel beide antwoorden verenigd.** Uiteraard staat in ons onderzoek die mogelijkheid ook open.

Een uitgebreide studie van de boeken van het NT is te vinden in 'Jezus in ons'. Hier volgt een heel summere samenvatting van ervaring en uitkomst.

- 17.1.** Het is ontdekkend te merken dat in **de vier Evangelieën** nergens helder gezegd wordt, dat Jezus plaatsvervangend leefde, leed en stierf om onze (negatieve en positieve) schulden te betalen. Het gaat steeds om bevrijding van zonden en knellende machten; om de vestiging van het Koninkrijk van God. Jezus legt veel nadruk op de nieuwe levensstijl die past bij het hemelse koninkrijk.
- 17.2.** Twee verzen in de Evangelieën worden vaak als 'bewijs' voor de vdv aangevoerd. Maar die blijken geen bewijskracht te hebben. De andere inkleuring blijkt immers goed mogelijk en minstens net zo goed te passen in de context!
- 17.3.** Ook in **Handelingen** gaat het nergens over schuldbetaling. Ook op plaatsen waar je echt verwacht, dat het daarover zal gaan, lees je werkelijk niets wat er op wijst.
- 17.4.** We zijn gewend in allerlei teksten in **de rest van het NT** de Reformatorische vdv te horen klinken. Met name Romeinen en Galaten worden zo door de Reformatorische bril gelezen. Deze manier van lezen blijkt geen objectieve lezing van teksten. Het is goed mogelijk de brieven met een andere sleutel te verklaren (van verzoening door wedergeboorte). Deze andere sleutel lijkt beter geschikt om de Bijbel te openen. De brieven als geheel worden begrijpelijker. In meerdere brieven wordt HET mysterie van het evangelie zelfs beschreven met woorden als 'Jezus Christus in ons'. Er is in de brieven ook veel aandacht voor de levensstijl van het Koninkrijk. Voor een rechtvaardiging of verzoening zonder nieuw leven is totaal geen ruimte. Zelfs Hebreëen gaat helemaal over levensheiliging. Wie die brief in z'n geheel leest komt tot de conclusie, dat het niet om plaatsvervangende betaling gaat. Ook bij Jakobus en Petrus gaat het steeds om de gezindheid van Jezus in ons. Door zijn kracht gaan we in zijn voetsporen. Ook het Openbaring geeft geen doorslaggevende argumenten om te geloven dat daarin de vdv geleerd wordt.
- 17.5.** **Het hele NT** zegt veel over het lijden en sterven van Jezus Christus, maar dwingt ons niet te geloven dat Jezus plaatsvervangend onze straf of schuld droeg om zo vergeving van zonden voor God mogelijk te maken. Het hele NT getuigt wel helder dat de gekruisigde Jezus ons nieuw leven geeft door zijn bloed (= leven) in ons te brengen. Zo zijn we zelfs bestand tegen de zwaarste beproevingen (net als Jezus op Golgotha). De Gekruisigde brengt zijn bloed (= zijn leven, gezindheid en kracht) in ons bloed. Zo ontstaat het wedergeboren leven. We leven werkelijk niet meer door eigen kracht of voor onszelf maar door Christus en voor God en zijn koninkrijk en gerechtigheid. Als echte kinderen van God, met als de Zoon.

18. Bewijs in en van de belijdenisgeschriften.

In de Gereformeerde belijdenissen (Nederlandse geloofsbelijdenis, Heidelbergse Catechismus en Dordtse Leerregels) en liturgische formulieren is de gangbare uitleg van verzoening vastgelegd: dat Jezus onze schuld/straf plaatsvervangend betaalde (zie 3.4, 3.5 en 4.5).

De vele verwijzingen naar bijbelteksten die hierbij gegeven worden, lijken te bewijzen dat de leer uit de Bijbel stamt. Dit is echter niet waar. Wie de aangehaalde teksten natrekt zal spoedig merken dat de teksten uit de context geplukt zijn of over andere onderwerpen gaan. Vaak blijkt in de context van de aangehaalde teksten, dat de Bijbel hier wat anders vertelt dan de belijdenissen zeggen. Het Schriftbewijs voor de vdv deugt niet. Tevens stuiten we op redeneerfouten. Zie voor een en ander de [vier downloads onder de knop 'De Belijdenissen'](#).

NB: De opstellers van de belijdenissen hebben, in hun strijd tegen Rome, alles uit de Bijbel te berde gebracht wat ze maar konden vinden om aan te tonen dat de vdv in de Bijbel geleerd wordt. Hun geweldige en serieuze inspanning (!!!) toont echter aan, dat er geen werkelijke bewijzen in de Bijbel te vinden zijn voor de Reformatorische verklaring voor Golgotha (vdv).

19. Eindconclusies en opmerkingen:

- A. De traditionele verklaring van Golgotha dat Jezus daar plaatsvervangend onze straf en schuld betaalde – hoewel algemeen gangbaar sinds de 16e eeuw – is niet in de Bijbel terug te vinden. Een plaatsvervangende betaling als basis van verzoening komt nergens uitdrukkelijk aan de orde en wordt zelfs betiteld als gruwelijk onrecht in o.a. Spr 17:15,26; 18:5; Ex 32:30-33).
- B. In de hele Bijbel is wel te vinden, dat God zonden vergeeft 'om niet' als er berouw en bekering is.
- C. Volgens de Bijbel is God voor degenen, die zich niet willen bekeren, een verterend vuur. Gods toorn blijft op hen. Voor hardnekkigen is Hij een Wreker, die de zonden niet ongestraft laat. Maar God vergeeft mensen, die schuld belijden en zich tot Hem bekeren, graag en 'om niet'.
- D. De gangbare, traditionele, reformatorische uitleg van het lijden en sterven van Jezus op Golgotha schildert en verkondigt impliciet een on-Bijbels, verkeerd beeld van God.
- E. Een helder Bijbelse verklaring is, dat Jezus in onze wereld kwam om ons van de verleidende macht van Satan, angst en zonde te bevrijden. Jezus overwon door zijn krachtige liefde en trouw al die verleidende machten en krachten. Op Golgotha was Hij de sterkste. Geen macht ter wereld kon Hem tot liefdeloosheid, ontrouw of zonde brengen. God liet Hem daarom opstaan en gaf Hem na de hemelvaart de Heilige Geest (Hand 2:33) om zijn krachtige, overwinnende bloed (leven/mentaliteit) in zijn volgelingen te brengen. Zo worden wij bevrijd, sterker dan verleidingen en ook één met God. Dat is verzoening. We worden wezenlijk éénswillend met God en geschikt voor de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Vergeving van zonden is bij God voor zulke mensen geen probleem. Hij scheldt hun schuld gewoon en graag kwijt.
- F. Aan de reformatorische uitleg van Golgotha als straf/schuldbetaling zijn wezenlijke kritische vragen te stellen, waarop géén goede antwoorden zijn te geven. De hier geboden 'andere' kijk op Golgotha heeft tot gevolg, dat deze (onmogelijk te weerleggen) kritische vragen (zie 4.1) niet meer aan de orde zijn.
- G. De hier geboden uitleg is te typeren met '**verzoening door wedergeboorte (= verzoening door genadig gegeven innerlijke vernieuwing)**'. Dit geeft exacter aan waar het om gaat en is m.i. de beste benaming. 'Verzoening door verandering' zou verwarring geven omdat die benaming al in gebruik is voor de leer van H. Wiersinga. Ook benoemt die benaming slechts de verandering van de mens, terwijl 'verzoening door wedergeboorte' benadrukt dat het Gods gave is waardoor wij veranderen. Andere goede benamingen zijn: 'verzoening door Jezus in ons' of 'door de Gekruisigde in ons'.

20. Ter afsluiting nog een paar overwegingen.

1. Deze 'andere' uitleg heeft niet alleen grote impact voor de exegese van veel bijbelgedeelten, maar ook voor veel andere delen van de geloofsleer en voor het praktisch leven uit geloof. Dit is ook te verwachten, omdat de verzoening het hart is van het evangelie en van het leven als christenen. Verzoening door wedergeboorte (of door Jezus in ons) zal op veel gebieden uitwerking moeten krijgen: bv in pastoraat, gemeenteopbouw en evangelisatie.
2. Deze 'andere' verklaring zal vooral impact hebben in het leven van christenen doordat de verbinding tussen 'het kruis van Golgotha' en 'ons leven vandaag' veel directer wordt. Hij, de Gekruisigde, is in ons! Zijn kracht van overgave, trouw en gehoorzaamheid, die zichtbaar werd op Golgotha, is beschikbaar in ons, waardoor wij ook onszelf kruisigen. Het is te verwachten, dat het christenleven door dit 'nieuwe' geloof veel radicaler zal worden. Radicale bijbelwoorden zijn door dit inzicht niet meer 'te hoog', maar 'haalbaar' dankzij 'Jezus in ons' (1 Korinthiërs 10:13).
3. Veel christenen zullen door de verzoening door wedergeboorte de noodzaak helderder zien om zich (geheel) aan de leiding van onze hemelse Vader en aan Jezus over te geven. Daardoor zal de kracht van de wedergeboorte meer ontvangen, beleefd en eenvoudig herkend worden (zoals 1 Johannes 3:9,10 ons leert). Dit zal tot zegen zijn voor kerk en wereld, omdat de kracht van zout en licht concreter grijpbaar, zichtbaar en ervaarbaar zal worden.
4. Bestudering van de Bijbel bevestigt voortdurend, dat de hier geboden uitleg van Golgotha (en van Pasen en Pinksteren) beter bij de Bijbel past dan de traditionele (nog) gangbare uitleg.
5. Dankbaar constateer ik, dat deze nieuwe kijk op het evangelie gelovigen meer en echt in vuur brengt. Er wordt meer bezieling ontvangen dan onder de traditionele reformatorische leer gangbaar is. Het zicht op verzoening door 'Jezus in ons' brengt kracht, vertrouwen en moed. Kortom, het geloof wordt sterker door het leven in eenheid met Jezus.

drs Ton de Ruiter, Enkhuizen, mei 2008 / Arnhem december 2016.